

## Revisionsrapport

# *Granskning av årsredovisning 2012*

Botkyrka kommun

Anders Hägg  
Åsa Sandgren  
Linda Yacoub  
Pernilla Fagerstedt  
Sandra Feiff  
Jan Nilsson

April 2013

# Innehållsförteckning

<b>1.</b>	<b>Sammanfattning .....</b>	<b>1</b>
<b>2.</b>	<b>Inledning .....</b>	<b>3</b>
2.1.	Bakgrund .....	3
2.2.	Revisionsfråga och metod .....	3
<b>3.</b>	<b>Granskningsresultat .....</b>	<b>5</b>
3.1.	Verksamhetens utfall, finansiering och ekonomiska ställning .....	5
3.1.1.	Förvaltningsberättelse .....	5
3.1.1.1.	Översikt över utvecklingen av verksamheten .....	5
3.1.1.2.	Investeringsredovisning.....	7
3.1.1.3.	Driftredovisning .....	8
3.1.2.	Balanskrav .....	9
3.1.3.	God ekonomisk hushållning .....	9
3.1.4.	Nämndernas redovisning av sitt uppdrag.....	10
3.2.	Rättvisande räkenskaper .....	15
3.2.1.	Resultaträkning .....	15
3.2.2.	Balansräkning.....	17
3.2.3.	Kassaflödesanalys.....	20
3.2.4.	Sammanställd redovisning .....	20
3.2.5.	Tilläggsupplysningar.....	22
	<b>Bil 1: Uppfyllelse av finansiella och verksamhetsmässiga mål.....</b>	<b>23</b>
	<b>Bil 2: Budgetutfallsprognoser kontra utfall.....</b>	<b>25</b>

# 1. *Sammanfattning*

Efter genomförd granskning bedömer vi att årsredovisningen i allt väsentligt redogör för utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen. Vi bedömer vidare att årsredovisningen i allt väsentligt uppfyller kraven på rättvisande räkenskaper och är upprättad enligt god redovisningssed.

Vi bedömer att förvaltningsberättelsens översikt och upplysningar i allt väsentligt överensstämmer med kraven i KRL, förutom när det gäller redovisning av sjukfrånvaron enligt KRL 4 kap § 1 a. Att denna redovisning inte skett i alla delar beror på att korrekt statistik inte kunnat erhållas ur kommunens HRM-systemet, som infördes hösten 2011. Att systemet ännu inte fungerar på ett tillfredsställande sätt är anmärkningsvärt.

Vi instämmer i kommunens bedömning av att balanskravet har uppfyllts för 2012, då det justerade resultatet utifrån balanskravet uppgår till 126 mnkr. Inga underskott från tidigare år finns vidare att reglera.

Kommunens ettårsplan innehåller mål och riktlinjer för en god ekonomisk hushållning, utifrån ett finansiellt och verksamhetsmässigt perspektiv. Vi bedömer att resultatet i årsredovisningen i huvudsak är förenligt med dessa.

Det finns dock flera områden där de verksamhetsmässiga resultaten behöver förbättras, vilket kommenteras i förvaltningsberättelsen. Vidare framgår att för 2012 har alla nämnder förutom tekniska nämnden och kommunstyrelsen egna nämndmål, men att för de flesta av dem är det svårt att bedöma om de är uppnådda eller inte. Utifrån detta konstateras att nämnderna därför behöver se över sina mål för att förbättra styrningen och uppföljningen.

Kommunen har ett styrsystem som omfattar såväl ekonomi, verksamhet och kvalitet. Målen relateras till olika verksamheter, via åtaganden, och följs upp i delårsrapport och årsredovisning. I förvaltningsberättelsen konstateras dock att det finns behov av att utveckla styrsystemet ytterligare, vilket vi även påtalades i en granskning under 2012 av kommunens mål- och styrsystem. Utifrån detta kan vi konstatera att ett översynsarbete har startats under 2013 som omfattar kommunens samlade mål- och styrsystem.

Kommunfullmäktige har i ettårsplan 2012 fastställt tre finansiella mål för god ekonomisk hushållning. Samtliga dessa mål har uppnåtts, men beskrivningen kring måluppfyllelsen behöver utvecklas i förvaltningsberättelsen kring ett av de tre finansiella målen. Detta gäller målet kring låneskuldens storlek, som endast redovisas som uppfyllt i förvaltningsberättelsen, utan en beskrivning av målets innebörd.

Fullmäktige har i ettårsplan 2012 fastställt 13 verksamhetsmässiga mål för god ekonomisk hushållning, som följs upp via 37 indikatorer. Utfallet på dessa indikatorer varierar när det gäller olika mål. På totalnivå går 18 indikatorer åt rätt håll, 5 indikatorer är oförändrade, 7 indikatorer går åt fel håll och 7 indikatorer går inte att bedöma.

Vi bedömer att verksamhetsberättelserna i huvudsak är utformade i enlighet med kommunens generella anvisningar och att redovisningarna i stort ger en rättvisande bild av verksamhetens utfall i förhållande till kommunfullmäktiges uppdrag.

Vård- och omsorgsnämnden, utbildningsnämnden samt miljö- och hälsoskyddsnämnden har inte klarat att hålla den av kommunfullmäktige ursprungligt fastställda budgetramen. Den sistnämnda nämnden har dock ett marginellt budgetunderskott. Övriga nämnder har klarat sina åtaganden utifrån av fullmäktige fastställd budgetram.

Vård- och omsorgsnämnden har fått fullmäktiges medgivande, vid behandling av delårsrapporterna, att överskrida budgeten med högst 15,0 mnkr. Utifrån ett prognostiserat underskott vid delårsrapport per april på 27,5 mnkr beslutade nämnden om en åtgärdsplan för att minska underskottet med drygt 10 mnkr.

Utifrån ett faktiskt underskott på 13,2 mnkr kan vi konstatera att vård- och omsorgsnämnden har klarat den ekonomiska ramen genom fullmäktiges tilläggsdirektiv och att beslutad åtgärdsplan fått avsedd effekt. Det bedöms däremot som oroande att nämnden fortfarande har en obalans i sin ekonomi utifrån ursprunglig budgetram och framtida prognostiserade volymökningar utifrån demografiska förändringar. Vård- och omsorgsnämnden har dock under 2012 fastställt en strategi för en ekonomi i balans med fortsatt utveckling av kvaliteten.

Utbildningsnämnden redovisar ett negativt budgetutfall på 66,8 mnkr, vilket innebär att den av kommunfullmäktige fastställda ekonomiska ramen inte har klarats. Detsamma gäller för fullmäktiges tilläggsdirektiv i samband med behandling av delårsrapporterna kring att begränsa underskottet till volymökningarna.

Vidare kan vi konstatera att en budgetutfallsprognos per oktober redovisades i utbildningsnämnden 2012-11-20. Denna prognos visade på ett underskott på årsbasis uppgående till 23,5 mnkr, vilket ger en avvikelse gentemot faktiskt utfall på 43,3 mnkr. I och med att styrning och uppföljning av ekonomin inte fungerat på ett tillförlitligt sätt under 2012, har ett underskott på 66,8 mnkr uppstått som inte kunnat prognostiseras på ett tillfredsställande sätt. I och med detta har nämnden ställts inför ett fullbordat faktum i form av ett omfattande underskott som endast till en begränsad del kunnat prognostiseras, vilket bedöms vara anmärkningsvärt.

Utbildningsnämnden behandlade 2013-02-19 en rapport om ekonomiskt resultat 2012 och förslag till åtgärder för budgetbalans 2013. Utifrån detta har nämnden fattat beslut om en extern analys av orsakerna till utfallet och hur prognossäkerheten ska kunna kvalitetssäkras framledes.

## **2. Inledning**

### **2.1. Bakgrund**

I den kommunala redovisningslagen (KRL) regleras externredovisningen för kommuner och landsting. I lagen finns bestämmelser om årsredovisningen. Vidare regleras den kommunala redovisningen av uttalanden från Rådet för kommunal redovisning (RKR) och i tillämpliga delar av Redovisningsrådet och Bokföringsnämndens normering.

Revisionsobjekt är kommunstyrelsen som enligt kommunallagen är ansvarig för årsredovisningens upprättande.

När det gäller nämndernas redovisning, ska den enligt kommunallagen utformas på det sätt som fullmäktige bestämmer.

### **2.2. Revisionsfråga och metod**

Revisorerna har bl a till uppgift att pröva om räkenskaperna är rättvisande. Inom ramen för denna uppgift bedöms om årsredovisningen är upprättad i enlighet med lag om kommunal redovisning (kap 3 – 8). Vidare ska revisorerna enligt kommunallagen (9:9 a) avge en skriftlig bedömning av om resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de mål fullmäktige beslutat om. Bedömningen ska biläggas årsbokslutet. Detta sker inom ramen för upprättandet av revisionsberättelsen.

Granskningen, som sker utifrån ett väsentlighets- och riskperspektiv, ska besvara följande revisionsfrågor:

- Lämnar årsredovisningen upplysning om verksamhetens utfall, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen? Med verksamhetens utfall avses utfallet i förhållande till fastställda mål och ekonomiska ramar.
- Är årsredovisningens resultat förenligt med de mål fullmäktige beslutat avseende god ekonomisk hushållning?
- Har balanskravet uppfyllts och hanteras eventuella underskott i enlighet med balanskravets regler?
- Är räkenskaperna i allt väsentligt rättvisande? Med rättvisande avses följsamhet mot lag, rekommendationer och god redovisningssed.

Granskningen av årsredovisningen omfattar:

- förvaltningsberättelse (inkl drift- och investeringsredovisning)
- resultaträkning
- kassaflödesanalys

- balansräkning
- sammanställd redovisning

Bilagor och specifikationer till årsredovisningens olika delar har granskats.

Vi har även bedömt kommunens ekonomiska ställning och utveckling, efterlevnaden av balanskravet och om resultatet i årsredovisningen är förenligt med de mål för god ekonomisk hushållning som fullmäktige beslutat om.

Vidare har vi också inom ramen för granskningen av årsredovisningen bedömt nämndernas redovisningar av hur de fullgjort sitt uppdrag från fullmäktige. Detta som en del av granskningen av nämndernas ansvarsutövande.

Granskningen har utförts enligt god revisionsred för kommuner och landsting. Det innebär att granskningen planerats och genomförts ur ett väsentlighets- och riskperspektiv för att i rimlig grad kunna bedöma om årsredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild. Med rättvisande bild menas att årsredovisningen inte innehåller fel som påverkar resultat och ställning eller tilläggsupplysningar på ett sätt som kan leda till ett felaktigt beslutsfattande. Granskningen omfattar därför att bedöma ett urval av underlagen för den information som ingår i årsredovisningen. Då vår granskning därför inte varit fullständig utesluter den inte att andra än här framförda felaktigheter kan förekomma.

Granskningen introduceras genom kontakter och samplanering med kommunens centrala ekonomifunktion. Granskningen genomförs med kontrollmålsmetodik enligt det granskningsprogram för granskning av årsredovisning som PwC Kommunal Sektor använder. Granskningen sker genom intervjuer, dokumentgranskning, granskning av räkenskapsmaterial och i förekommande fall registeranalys.

## **3. Granskningsresultat**

### **3.1. Verksamhetens utfall, finansiering och ekonomiska ställning**

#### **3.1.1. Förvaltningsberättelse**

##### **3.1.1.1. Översikt över utvecklingen av verksamheten**

Vi har granskat att förvaltningsberättelsen lämnar tillräckliga uppgifter om:

- Obligatorisk information i enlighet med KRL och RKR:s rekommendationer
- Sådana förhållanden, som inte ska redovisas i balansräkning eller resultaträkning, men som är viktiga för bedömning av ekonomin
- Händelser av väsentlig betydelse som har inträffat under räkenskapsåret eller efter dess slut
- Förväntad utveckling
- Väsentliga personalförhållanden, bl a den obligatoriska redovisningen av sjukfrånvaron
- Annat av betydelse för styrning och uppföljning

### **Bedömning och iakttagelser**

Vi bedömer att förvaltningsberättelsens översikt och upplysningar i allt väsentligt överensstämmer med kraven i KRL, förutom när det gäller redovisning av sjukfrånvaron enligt KRL 4 kap § 1 a. Att denna redovisning inte skett beror på att korrekt statistik inte kunnat erhållas HRM-systemet, som infördes hösten 2011. Att systemet ännu inte fungerar på ett tillfredsställande sätt är anmärkningsvärt.

Vi bedömer vidare att förvaltningsberättelsen i allt väsentligt är upprättad enligt rekommendationer från RKR.

**Analys och rättvisande bedömning av ekonomi och ställning.** Analysen av årets resultat och den ekonomiska ställningen bedöms ge en rättvisande bild. Utöver de uppgifter som redovisas i balans- och resultaträkning, finns komplementär uppgifter som är viktiga för bedömning av kommunens ekonomi och ställning. Detta bl a i form av resultatutveckling under en femårsperiod och vissa finansiella nyckeltal. Det senare är dock ett utvecklingsområde. Förvaltningsberättelsen innehåller även uppgifter om pensionsmedelsförvaltningen, en riskbedömning kring ingångna borgensåtaganden samt tillämpade redovisningsprinciper.

**Händelser av väsentlig betydelse.** I förvaltningsberättelsen finns en redovisning av viktiga ekonomiska och verksamhetsmässiga händelser under året. Utifrån den kunskap vi har om kommunens verksamhet, bl a via kommunstyrelseprotokoll och verksamhetsberättelser, bedöms väsentliga händelser under året i huvudsak kommenterade i förvaltningsberättelsen. I avsnittet nämnd- och bolagsredovisningar samt i de olika verksamhetsberättelserna finns verksamhets-specifika händelser och detaljekonomin kommenterad.

**Förväntad utveckling.** En beskrivning finns i förvaltningsberättelsen av framtidsperspektivet utifrån olika delområden, såsom bl a konjunkturläge, skatteunderlag inkl skatteutjämningsystem, befolkningsutveckling, effektiviseringar, kommunal service samt utveckling av mål- och styrsystem.

**Väsentliga personalförhållanden.** I förvaltningsberättelsen finns en beskrivning av väsentliga personalförhållanden, som bl a behandlar ledarskap, mångfald, kompetensförsörjning samt friskvård och hälsa. De obligatoriska nyckeltalen kring sjukfrånvaron, enligt vad som stadgas i KRL<sup>1</sup>, har inte kunnat redovisas fullt ut på grund av bristfälligt statistik från HRM-systemet. De enda uppgifter som redovisas i förvaltningsberättelsen är total sjukfrånvaro fördelat på kort och lång sjukfrånvaro. Uppdelning av sjukfrånvaron på kön och åldersintervall har inte kunnat ske.

**Andra förhållanden som har betydelse för styrning och uppföljning av kommunens verksamhet.** Detta område avser information och analys rörande prestationer, kvalitet och mål. I förvaltningsberättelsen finns en beskrivning av kommunens styrsystem som omfattar såväl ekonomi, verksamhet och kvalitet. I styrsystemet är begreppet åtagande centralt och omfattar alla dessa tre aspekter på styrning. Förvaltningsberättelsen innehåller även en redogörelse för de fastställda 13 kommunövergripande målen, som följs upp via 37 indikatorer. Vidare finns en hållbarhetsredovisning utifrån av fullmäktige fastställda utmaningar samt en beskrivning av kommunens miljöarbete, som utgår från de nationella miljömålen.

Förvaltningsberättelsen tillsammans med verksamhetsberättelserna bedöms i allt väsentligt ge en rättvisande god bild av hur kommunen totalt samt nämnder och styrelse har klarat sina ekonomiska och verksamhetsmässiga åtaganden. Hållbarhets- och miljöperspektiven tillför vidare de sociala och miljömässiga dimensionerna i redovisningen.

**Särredovisning av va-verksamheten och transperanslagen.** Kravet på särredovisning av va-verksamheten tydliggörs i va-lagen, som gäller fr o m 2007-07-01. Där framgår att verksamheten ska redovisas i enlighet med god redovisningssed, där resultat- och balansräkningar redovisas särskilt och av

---

<sup>1</sup> Enligt KRL 4 kap § 1 a ska förvaltningsberättelsen särskilt innehålla upplysningar om de anställdas frånvaro pga sjukdom under räkenskapsåret. Den totala frånvaron ska anges i procent av de anställdas ordinarie arbetstid. Redovisningen ska vidare ske utifrån kön, olika åldersintervall samt sjukfrånvarons längd.



tilläggsupplysningar framgår hur huvudmannen har fördelat kostnader som varit gemensamma med annan verksamhet. En särredovisning enligt ovan har skett i årsredovisningen.

Efter genomförd utredning bedömer kommunen att man inte omfattas av den s k transparenslagen, som ställer krav på öppen och separat redovisning av viss verksamhet för att motverka konkurrensproblem. Bedömningen är gjord utifrån att omsättningen för dessa typer av verksamheter understiger fastställda beloppsgränser.

**Gemensam förvaltningsberättelse.** Förvaltningsberättelsen omfattar en översiktlig beskrivning av den samlade kommunala verksamhetens organisation och ekonomi. Utvecklingsområden enligt gällande normgivning avser beskrivning av väsentliga personalförhållanden och uppdragsföretag (delavsnitt 3.2.5).

### **Obligatorisk information enligt KRL och RKR:s rekommendationer.**

Avvikelser kring gällande rekommendationer kommenteras i delavsnitt 3.2.5, tilläggsupplysningar.

#### **3.1.1.2. Investeringsredovisning**

Vi har granskat att:

- Investeringsredovisningen visar kommunens totala investeringsverksamhet
- Investeringsredovisningen är uppställd enligt god redovisningssed
- Beloppen i investeringsredovisningen överensstämmer med årets bokföring
- Posterna i investeringsredovisningen är överförda till balansräkningen och kassaflödesanalysen
- Jämförelser med tidigare år görs
- Avvikelser i förhållande till budget och investeringskalkyler har analyserats och kommenterats

### **Bedömning och iakttagelser**

Vi bedömer att investeringsredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild av årets investeringar.

Investeringsredovisningen är avstämd mot bokföringen och motsvarande poster i finansieringsanalys och balansräkning. Redovisningen ger en samlad bild av utfallet i förhållande till fastställd investeringsbudget. Jämförelser görs vidare genomgående med föregående år.

I förvaltningsberättelsen lämnas övergripande kommentarer till investeringsvolymen och budgetutfallet. Detaljerade kommentarer till investeringsutfallet finns i nämndernas verksamhetsberättelser.

I årsredovisningen finns ett sammandrag av årets investeringsverksamhet per nämnd/förvaltning. Årets nettoinvesteringar uppgår till totalt 452,2 mnkr (366,0 mnkr 2011), vilket ger ett budgetöverskott på 7,8 mnkr. Orsaken till överskottet beror främst på tidsförskjutningar i olika investeringsprojekt. Ombudgeteringar från 2011 uppgår till 212,4 mnkr. På motsvarande sätt uppgår föreslagna ombudgeteringar för 2013 till totalt 208,2 mnkr.

### 3.1.1.3. Driftredovisning

Vi har granskat att:

- Budgeterade och redovisade kostnader och intäkter redovisas i sammanfattning
- Redovisade intäkter och kostnader överförs riktigt från den systematiska bokföringen
- Jämförelse med tidigare år görs
- Driftredovisningen är analyserad i förhållande till ekonomi och fastställda mål

## Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att driftredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild av hur utfallet förhåller sig till fullmäktiges budget.

Driftredovisningen är avstämd mot bokföringen. Redovisningen ger en samlad bild av utfallet i förhållande till fastställd driftbudget. Jämförelser görs vidare genomgående med föregående år.

Nämndernas samlade verksamhet redovisar en negativ budgetavvikelse på totalt 53,8 mnkr, utifrån sammanställning i bilaga 2. Den negativa budgetavvikelsen 2011 var 45,4. De nämnder som redovisar negativa budgetavvikelser är utbildningsnämnden (66,8 mnkr), vård- och omsorgsnämnden (13,2 mnkr) samt miljö- och hälsoskyddsnämnden (0,2 mnkr). Övriga nämnder redovisar budgetöverskott.

Det ekonomiska utfallet analyseras på en övergripande nivå i förvaltningsberättelsen. En uppföljning av fastställda kommunövergripande mål och indikatorer finns vidare i förvaltningsberättelsen. I årsredovisningen, under avsnittet nämnd- och bolagsredovisning, finns en övergripande redovisning av ekonomi och verksamhet per nämnd. När det gäller detaljkommentarer kring ekonomi och verksamhet hänvisas till respektive nämnds verksamhetsberättelse.

Analysen av nämndernas redovisning av sitt uppdrag återfinns i delavsnitt 3.1.4.

### 3.1.2. *Balanskrav*

Vi har granskat:

- Kommunens bedömning av om balanskravet har uppfyllts, dvs att det finns en balanskravsutredning i enlighet med KRL 4:4 och KL 8:5
- Om det i förvaltningsberättelsen anges när och på vilket sätt man avser att göra den i kommunallagen föreskrivna reglering i de fall ett negativt resultat uppvisas
- Om det i förvaltningsberättelsen lämnas upplysning om hur tidigare års negativa resultat har reglerats
- Om det i förvaltningsberättelsen framgår skälen till att inte reglera ett negativt resultat, i de fall det föreslås att fullmäktige ska besluta att en sådan reglering inte ska ske på grund av synnerliga skäl.

#### **Bedömning och iakttagelser**

Vi instämmer i kommunens bedömning av att balanskravet har uppfyllts för 2012, då det justerade resultatet utifrån balanskravet uppgår till 126 mnkr. Inga underskott från tidigare år finns vidare att reglera.

Kommunen redogör i förvaltningsberättelsen för hur årets resultat bedömts utifrån det lagstadgade balanskrav. Av redogörelsen framgår de justeringar av årets resultat som skett vid avstämning mot balanskravet, enligt nedanstående sammanställning.

<b>Delposter</b>	<b>Belopp i mnkr</b>
Årets resultat	154
Avkastning pensionsförvaltning	-28
Överskott VA	-7
Kompetensfond	7
Balanskravsresultat	126

### 3.1.3. *God ekonomisk hushållning*

Vi har granskat:

- Måluppfyllelsen för fullmäktiges finansiella mål som är av betydelse för god ekonomisk hushållning
- Måluppfyllelsen för fullmäktiges verksamhetsmål som är av betydelse för god ekonomisk hushållning

#### **Bedömning och iakttagelser**

Kommunens ettårsplan innehåller mål och riktlinjer för en god ekonomisk hushållning, utifrån ett finansiellt och verksamhetsmässigt perspektiv. Vi bedömer att resultatet i årsredovisningen i huvudsak är förenligt med dessa.

Det finns dock flera områden där de verksamhetsmässiga resultaten behöver förbättras, vilket kommenteras i förvaltningsberättelsen. Vidare framgår att för 2012 har alla nämnder förutom tekniska nämnden och kommunstyrelsen egna nämndmål, men att för de flesta av dem är det svårt att bedöma om de är uppnådda eller inte. Utifrån detta konstateras att nämnderna därför behöver se över sina mål för att förbättra styrningen och uppföljningen. Inom ramen för granskningen av nämndernas ansvarsutövande och sammanträffandena med nämnds- och förvaltningsledningarna har vi konstaterat att arbetet med nämndmål är ett utvecklingsområde som gäller flertalet av nämnderna (delavsnitt 3.1.4).

Kommunen har ett styrsystem som omfattar såväl ekonomi, verksamhet och kvalitet. Målen relateras till olika verksamheter, via åtaganden, och följs upp i delårsrapport och årsredovisning. I förvaltningsberättelsen konstateras dock att det finns behov av att utveckla styrsystemet ytterligare, vilket vi även påtalades i en granskning under 2012 av kommunens mål- och styrsystem. Utifrån detta kan vi konstatera att ett översynsarbete har startats under 2013, som omfattar kommunens samlade mål- och styrsystem.

Kommunfullmäktige har i ettårsplan 2012 fastställt tre finansiella mål för god ekonomisk hushållning. Samtliga dessa mål har uppnåtts, men beskrivningen kring måluppfyllelsen behöver utvecklas i förvaltningsberättelsen kring ett av de tre finansiella målen. Detta gäller målet kring låneskuldens storlek, som endast redovisas som uppfyllt i förvaltningsberättelsen, utan en beskrivning av målets innebörd. I *bilaga 1* redovisas målen och uppföljning av dessa.

Fullmäktige har i ettårsplan 2012 fastställt 13 verksamhetsmässiga mål för god ekonomisk hushållning, som följs upp via 37 indikatorer. Utfallet på dessa indikatorer varierar när det gäller olika mål, vilket närmare framgår av *bilaga 1*. På totalnivå går 18 indikatorer åt rätt håll, 5 indikatorer är oförändrade, 7 indikatorer går åt fel håll och 7 indikatorer går inte att bedöma<sup>2</sup>.

Utifrån de 13 kommunövergripande målen har nämnderna fastställt 382 åtaganden. Enligt förvaltningsberättelsen genomfördes 45 % av dessa helt, 45 % genomfördes delvis och 10 % genomfördes inte alls.

### 3.1.4. *Nämndernas redovisning av sitt uppdrag*

Av KL 3:15 framgår att nämnderna ska redovisa till kommunfullmäktige hur de fullgjort sina uppdrag, samt att fullmäktige beslutar om omfattningen av redovisningen och formerna för den.

Vi har övergripande granskat att:

- Verksamhetsberättelserna är utformade i enlighet med kommunens generella anvisningar

---

<sup>2</sup> För 3 av dessa indikatorer kommer uppgifter i april som gör det möjligt att bedöma utvecklingen.

- Verksamhetsberättelserna ger en rättvisande bild av verksamhetens utfall i förhållande till fullmäktiges uppdrag

I övrigt har vi följt upp verksamhetsberättelserna utifrån nedanstående punkter:

- Målen för verksamheten samt graden av måluppfyllelse
- Analys av orsaker till redovisad budgetavvikelse och genomförda åtgärder
- Nyckeltal eller verksamhetsmått som beskriver verksamhetens produktivitetsutveckling
- Personalredovisning
- Hållbarhetsarbete
- Prognossäkerhet
- Intern kontroll

### **Bedömning och iakttagelser**

Vi bedömer att redovisningarna i huvudsak är utformade i enlighet med kommunens generella anvisningar och att redovisningarna i stort ger en rättvisande bild av verksamhetens utfall i förhållande till kommunfullmäktiges uppdrag.

Av KL framgår att kommunfullmäktige beslutar om omfattningen av nämndernas redovisning och formerna för den. Kommunfullmäktige har ursprungligen 1999-06-22<sup>3</sup> fastställt ett redovisningsreglemente som reglerar vissa frågor inom internredovisningen, bl a att nämnderna ska lämna verksamhetsberättelser i enlighet med anvisningar från kommunstyrelsen. Vidare finns ett reglemente för budgetansvar och intern kontroll. Dessa reglementen är ett komplement till KRL och KL.

**Kommunens generella anvisningar.** I samband med granskning av ansvarsutövande och de nämndvisa träffarna under mars 2013 har diskussioner förts kring ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat, verksamhetsberättelsernas standard (följsamhet till anvisningar), mål- och kvalitetsarbete, framtidsperspektiv o dyl. På dessa träffar deltar respektive nämnd- och förvaltningsledning samt de förtroendevalda revisorer som särskilt följer nämndens verksamhet löpande.

Följsamheten kring anvisningarna för verksamhetsberättelserna bedöms i huvudsak vara tillfredställande, förutom när det gäller ett antal av nämnderna och deras avsaknad av redovisning av slutsatser inför framtiden vid uppföljning av åtaganden, ställningstagande kring genomförandegraden i åtagandena samt uppföljning av mål och åtaganden med hjälp av jämförelser via befintliga databaser, t ex Kolada.

---

<sup>3</sup> Reviderades under 2003 med avseende på tidpunkten för slutredovisning av investeringsprojekt och under 2010 avseende delårsrapport.

Flera av nämnderna har inte kunnat följa anvisningarna kring personalredovisningen på grund av avsaknad av eller bristfällig personalstatistik ur HRM-systemet, bl a när det gäller sjukfrånvaro för timanställd personal och sådana som går på schema.

**Målen för verksamheten samt graden av måluppfyllelse.** Åtaganden utifrån kommunövergripande mål redovisas överlag på ett tillfredställande sätt, men brister finns i vissa verksamhetsberättelser när det gäller ett tydligt ställningstagande kring genomförandegraden kring åtagandena. Detta gäller även flera av de nämnder som utarbetat egna nämndmål, där det för de flesta av dem är det svårt att bedöma om de är uppnådda eller inte. Mot bakgrund av detta behöver nämnderna se över sina mål för att förbättra styrning och uppföljning (delavsnitt 2.1.3).

**Analys av orsaker till redovisad budgetavvikelse och genomförda åtgärder.** Analys av det ekonomiska resultatet och orsakerna till budgetavvikelser finns i samtliga verksamhetsberättelser, men kvalitén i analysen varierar liksom beskrivningen av effekterna kring genomförda åtgärder. Vi har granskat samtliga nämnders utfall i relation till den av kommunfullmäktige fastställda ramen och givna tilläggsdirektiv kring resultatet<sup>4</sup>. I samband med de nämndvisa träffarna har vi bl a diskuterat det ekonomiska utfallet och vid budgetöverskridanden särskilt penetrerat vilka åtgärder som vidtagits under året för att hålla ramen och/eller begränsa budgetöverskridandet.

Vård- och omsorgsnämnden, utbildningsnämnden samt miljö- och hälsoskyddsnämnden har inte klarat att hålla den av kommunfullmäktige ursprungligt fastställda budgetramen. Den sistnämnda nämnden har dock ett marginellt budgetunderskott. Övriga nämnder har klarat sina åtaganden utifrån av fullmäktige fastställd budgetram.

Vård- och omsorgsnämnden har fått fullmäktiges medgivande, vid behandling av delårsrapporterna, att överskrida budgeten med högst 15,0 mnkr. Utifrån ett prognostiserat underskott vid delårsrapport per april på 27,5 mnkr beslutade vård- och omsorgsnämnden 2012-05-22 om en åtgärdsplan för att minska underskottet med drygt 10 mnkr.

Utifrån ett faktiskt underskott på 13,2 mnkr kan vi konstatera att vård- och omsorgsnämnden har klarat den ekonomiska ramen genom fullmäktiges tilläggsdirektiv och att beslutad åtgärdsplan fått avsedd effekt. Det är dock oroande att nämnden fortfarande har en obalans i sin ekonomi utifrån ursprunglig budgetram och framtida prognostiserade volymökningar utifrån demografiska förändringar. Vård- och omsorgsnämnden har dock under 2012 fastställt en strategi för en ekonomi i balans med fortsatt utveckling av kvaliteten.

---

<sup>4</sup> I samband med behandlingen av delårsrapport per april (T 1) och augusti (T 2) beslutade kommunfullmäktige att uppdra till vård- och omsorgsnämnden att vidta åtgärder som begränsar årets underskott till högst 15,0 mnkr. Vidare beslutades att uppdra till utbildningsnämnden att begränsa underskottet till volymökningar i T 1 (12,5 mnkr) och T 2 (14,0 mnkr). Dessa beslut innebär ett medgivande om begränsade underskott.

Utbildningsnämnden redovisar ett negativt budgetutfall på 66,8 mnkr, vilket innebär att den av kommunfullmäktige fastställda ekonomiska ramen inte har klarats. Detsamma gäller för fullmäktiges tilläggsdirektiv i samband med behandling av delårsrapporterna kring att begränsa underskottet till volymökningarna. Vi kan även konstatera att det är andra året i rad som utbildningsnämnden inte klarar att uppfylla den ekonomiska ramen. Det sammantagna negativa resultatet under perioden uppgår till 91,0 mnkr<sup>5</sup>.

Vidare kan vi konstatera att en budgetutfallsprognos per oktober redovisades i utbildningsnämnden 2012-11-20. Denna prognos visade på ett underskott på årsbasis uppgående till 23,5 mnkr, vilket ger en avvikelse gentemot faktiskt utfall på 43,3 mnkr. I och med att styrning och uppföljning av ekonomin inte fungerat på ett tillförlitligt sätt under 2012, har ett underskott på 66,8 mnkr uppstått som inte kunnat prognostiseras på ett tillfredsställande sätt. I och med detta har nämnden ställts inför ett fullbordat faktum i form av ett omfattande underskott som endast till en begränsad del kunnat prognostiseras, vilket bedöms vara anmärkningsvärt.

Redan i revisionsrapporten kring granskningen av årsredovisning 2011 gjordes följande markering kring utbildningsnämndens prognossäkerhet:

*”Utbildningsnämndens prognosfel i jämförelse med delårsrapporten per augusti är 1,0 %, vilket visar på en tillfredsställande säkerhet. Trots detta bedömer vi att prognossäkerheten ytterligare behöver förbättras utifrån att senare månadsuppföljningar som lämnats till kommunledningsförvaltningen inte på ett tillfredsställande sätt har kunnat prognostisera det faktiska underskottet på 24,2 mkr. Samtliga nämnder, förutom utbildningsnämnden, har haft en tätare ekonomisk uppföljning än tertiälvis under 2011, d v s utöver den obligatoriska rapporteringen till kommunstyrelse och kommunfullmäktige. Utbildningsnämnden behöver ta ställning till en utökad rapporteringsfrekvens”.*

Utbildningsnämnden behandlade 2013-02-19 en rapport om ekonomiskt resultat 2012 och förslag till åtgärder för budgetbalans 2013. Utifrån detta har nämnden fattat beslut om en extern analys av orsakerna till utfallet och hur prognossäkerheten ska kunna kvalitetssäkras framledes.

Vi bedömer att orsakerna till budgetavvikelserna på övergripande nivå kommenteras på ett tillfredsställande sätt i utbildningsnämndens verksamhetsberättelsen inkl rapport om ekonomiskt resultat 2012 och förslag till åtgärder för budgetbalans 2013. Beslut har dock tagits av nämnden kring en fördjupad extern analys av orsakerna till budgetavvikelserna och prognosmissarna.

När det gäller övriga nämnder bedömer vi orsakerna till budgetavvikelserna på övergripande nivå kommenteras på ett tillfredsställande sätt i verksamhetsberättelserna.

---

<sup>5</sup> 24,2 mnkr 2011 och 66,8 mnkr 2012.



**Nyckeltal eller verksamhetsmått.** Verksamheterna redovisar olika typer av nyckeltal, men dessa är inte alltid definitionsmässigt nyckeltal<sup>6</sup>, utan har ibland mer karaktären av verksamhetsstatistik. Jämförelser med ekonomiskt utfall för tidigare år redovisas genomgående. Det är viktigt att nyckeltal och verksamhetsmått redovisas som beskriver verksamhetens produktivitetsutveckling, både i verksamhetsberättelsen och i kommunens samlade årsredovisning.

**Personalredovisning.** I verksamhetsberättelserna finns nämndvisa personalredovisningar. För några av nämnderna är dessa inte kompletta på grund av bristfällig personalstatistik ur HRM-systemet, bl a när det gäller sjukfrånvaron. I förvaltningsberättelsen finns en kommunövergripande personalredovisning, som dock saknar de obligatoriska nyckeltalen kring sjukfrånvaron, enligt KRL (delavsnitt 3.1.1.1).

**Hållbarhetsredovisning.** I nämnders verksamhetsberättelser redovisas bl a bidragen till de mål och utmaningar som fastställts kring hållbar verksamhet. I förvaltningsberättelsen finns en uppföljning kring hållbar verksamhet, inkl en beskrivning av hur kommunen tar hand om sin miljö utifrån de nationella miljömålen.

**Prognossäkerhet.** I *bilaga 2* redovisas en sammanställning av budgetutfallsprognos och verkligt utfall för de olika nämnderna. Detta material har utgjort underlag för vår granskning av de olika nämndernas ekonomiska utfall och kommentarerna kring detta. Resultatet kring detta har vidare kommunicerats vid de nämndvisa sammanträffandena.

Tidigare i detta delavsnitt har vi kommenterat utbildningsnämndens prognossäkerhet under rubriken *"Analys av orsaker till redovisad budgetavvikelse och genomförda åtgärder"*.

**Intern kontroll.** I samband med granskningen av ansvarsutövande och de nämndvisa träffarna har vi närmare följt upp statusen på den interna kontrollen. Samtliga nämnder har utarbetat en plan för intern kontroll för 2012. Planerna hade vid granskningstillfället återrapporterats för samtliga nämnder, i form av ett särskilt ärende eller i verksamhetsberättelsen, förutom för de tre nämnder som servas av samhällsbyggnadsförvaltningen. I samband med dessa nämndvisa träffarna har vi påtalat vikten av att den interna kontrollen genomförs i så god tid att formell återrapportering kan ske senast i samband med nämndens behandling av verksamhetsberättelsen och det årliga sammanträffandet kring ansvarsutövandet.

Resultatet av genomförd intern kontroll har diskuterats inom ramen för ansvarsutövandet och de nämndvisa sammanträffandena. Utifrån detta kan vi konstatera att det är viktigt att en risk- och väsentlighetsanalys görs som underlag till planen för intern kontroll samt de rutiner och processer som ska kontrolleras. Planen bör vidare innehålla både redovisnings- och verksamhetskontroller samt

---

<sup>6</sup> Ett nyckeltal uttrycker en relation mellan två variabler (t ex nettokostnad per invånare) medan verksamhetsstatistik endast innehåller en variabel (t ex antal dagtransporter).



förändras över tiden utifrån resultatet av genomförda kontroller, dvs vara ett levande dokument. Detta påtalades även vid förra årets granskning.

Vi kan konstatera att ett utvecklingsarbete kring intern kontroll, med ovanstående inriktning, har påbörjats i kommunen under 2013.

**Redovisning av ansvarsutövande.** Nämndernas ansvarsutövande för 2012 finns sammanställt i nämndvisa PM, som överlämnats tillsammans med en revisionsskrivelse för kännedom till respektive nämnd med uppmaningen om att beakta de synpunkter som lämnats kring att utveckla ansvarsutövandet. I denna rapport redovisas endast ett sammandrag av resultatet av denna granskning samt sammanträffande med respektive nämnd- och förvaltningsledning.

## **3.2. Rättvisande räkenskaper**

### **3.2.1. Resultaträkning**

Vi har granskat att:

- Resultaträkningen är uppställd enligt KRL
- Resultaträkningen i allt väsentligt redovisar årets samtliga externa intäkter och kostnader
- Noter finns i tillräcklig omfattning och utgör specifikationer av resultaträkningens poster samt möjliggör avstämning mot balanskravet
- Resultaträkningens innehåll är rätt periodiserat

## **Bedömning och iakttagelser**

Vi bedömer att resultaträkningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild av årets resultat och att den i allt väsentligt justerats för interna poster. Resultaträkningen är uppställd i enlighet med KRL. Noter finns till de olika resultatposterna.

Vi bedömer utifrån genomförda kontroller att periodisering i huvudsak har skett enligt god redovisningssed. Vissa brister har dock uppmärksammats inom området i vår periodiseringskontroll av kund- och leverantörsfakturor som visar att intäkter avseende 2012 motsvarande 3,1 mnkr har bokförts på 2013 samt att kostnader om totalt 7 mnkr bokförts 2012, men avser 2013. Eftersom även förra årets motsvarande faktura var felperiodiserad påverkas resultatet endast marginellt av felet. Om intäkterna periodiserats korrekt hade det sammantagna resultatet varit 3,1 mnkr bättre.

Nedan redovisas resultaträkningens utfall jämfört med föregående år.

<b>Resultaträkning 2012-12-31</b>	<b>Utfall föreg. år</b>	<b>Utfall 2012</b>	<b>Ökning/ minskn. %</b>
Verksamhetens intäkter	804,8	831,8	3,4 %
Verksamhetens kostnader	-4 349,7	-4 557,7	4,8 %
Avskrivningar	-190,4	-216,2	13,6 %
<b>Verksamhetens nettokostnader</b>	<b>- 3 735,3</b>	<b>-3 942,2</b>	<b>5,5 %</b>
Skatteintäkter	2 628,2	2 730,2	3,9 %
Generella statsbidrag	1 243,1	1 315,5	5,8 %
<i>Summa skatter och statsbidrag</i>	<i>3 871,3</i>	<i>4 045,7</i>	<i>4,5 %</i>
Finansiella intäkter	237,4	177,1	-34,0 %
Finansiella kostnader	-224,4	-126,3	-77,7 %
<b>Årets resultat</b>	<b>148,9</b>	<b>154,4</b>	<b>3,4 %</b>

Förändringen mellan åren kommenteras översiktligt nedan:

- Intäkterna har ökat mellan åren med 3,4 %. De beloppsmässigt största intäktsökningarna är inom övriga verksamhetsintäkter. En specifikation över de olika intäktsslagen återfinns i not 1 och 2 i årsredovisningen. En engångsutbetalning av försäkringsersättningar från AFA redovisas på 64,1 mnkr, vilket är en jämförelsestörande post.
- Kostnaderna har ökat mellan åren med 4,8 %. Specifikation av kostnadsökningen redovisas i årsredovisningen (not 3). Av specifikationen framgår att både personalkostnader och samtliga övriga kostnadslag har ökat beloppsmässigt mellan åren.
- Avskrivningarna på totalnivå har ökat mellan åren med 13,6 %, vilket hänger samman med en hög investeringsnivå samt att nedskrivningarna ökat mellan åren. Avskrivningar genomförs enligt gällande normgivning, vilket kommenteras i årsredovisningen under rubriken redovisningsprinciper.
- Verksamhetens nettokostnader (5,5 %) har ökat snabbare än skatter och statsbidrag (4,5 %).
- Kommunen följer RKR:s rekommendation om periodisering av skatteintäkter. Slutavräkning för 2011 är positiv och uppgår till 0,6 mnkr. För 2012 är den preliminära avräkningen positiv och uppgår till 38,0 mnkr. Skatteintäkterna har ökat med 3,9 % mellan åren.
- Genom inkomstutjämnningen garanteras kommunen 115 % av medelskattkraften i riket. Eftersom kommunens skattekraft motsvarar 87,9 % (87,7 % 2011) har detta inneburit en intäkt på 868,1 mnkr (785,5 mnkr 2011). Övriga poster inom generella statsbidrag och utjämnning har ökat, förutom regleringsbidrag och kostnadsutjämnning LSS. Totalt har generella statsbidrag och utjämnning ökat med 5,8 % mellan åren.

- Finansiella intäkter har minskat mellan åren med 34,0 % och beror främst på lägre realiserad kursvinst på placerade medel inkl nedskrivning samt minskade ränteintäkter.
- Finansiella kostnader har minskat mellan åren med 77,0 % och beror främst på lägre räntekostnader, lägre realiserade och orealiserade kursförluster samt att nedskrivning av aktier skedde 2011 med 14,2 mnkr avseende Botkyrka Kommunfastigheter. Ränta under byggtid har dock ökat, vilket beror på ett omfattande investeringsprogram.
- Årets resultat på 154,4 mnkr är betydligt högre än det budgeterade resultatet på 69,7 mnkr. Resultatet för 2012 är vidare något högre än motsvarande resultat föregående år som var 148,9 mnkr (ökning med 3,4 %). Vid en jämförelse mellan åren behöver hänsyn tas till jämförelsestörande poster, som redovisas i not 9 i årsredovisningen. Resultatet utan jämförelsestörande poster är 59,0 mnkr 2012, vilket är drygt 50 mnkr sämre än föregående års resultat.

### 3.2.2. *Balansräkning*

Vi har granskat att:

- Balansräkningen är uppställd enligt KRL och noter finns i tillräcklig omfattning
- Upptagna tillgångar, avsättningar och skulder existerar, tillhör kommunen och är fullständigt redovisade och rätt periodiserade
- Tillgångar, avsättningar och skulder har värderats enligt principerna i KRL
- Föregående års utgående balanser har överförts rätt som årets ingående balanser
- Specifikationer till utgående balanser finns i tillräcklig omfattning
- Årets resultat överensstämmer med resultaträkningen

### **Bedömning och iakttagelser**

Balansräkningen ger en i allt väsentligt rättvisande bild av tillgångar, avsättning, skulder och eget kapital.

Balansräkningen är uppställd enligt KRL och noter finns i tillräcklig omfattning. Standarden på bilagor och specifikationer till balansräkningens poster är vidare god.

Tillgångarna, avsättningarna och skulderna existerar, är fullständigt redovisade, rätt periodiserade och har i allt väsentligt värderats enligt principerna i KRL.

## **Anläggningstillgångar**

De totala anläggningstillgångarna på 7 154,7 mnkr, som består av materiella och finansiella anläggningstillgångar, har minskat med 338,3 mnkr under året, se nedan.

Materiella anläggningstillgångar<sup>7</sup> har ökat med 256,5 mnkr. Ökningen finns både inom mark, byggnader och tekniska anläggningar samt maskiner och inventarier.

Några immateriella anläggningstillgångar finns inte redovisade. Under 2011 anskaffades nytt personalsystem (HRM-system), vilket kostnadsfördes. Enligt god redovisningssed bör anskaffningen av programvarulicenser aktiveras som en immateriell anläggningstillgång med en avskrivningstid på 5-7 år. Enligt uppgift från kommunen så har man haft kostnader i storleksordningen 9,2 mkr för bytet av personalsystemet under 2011 och då inkluderas samtliga kostnader. För att kunna bedöma vad som ska aktiveras behöver kostnaderna närmare analyseras. Detta påtalades även vid förra årets granskning.

Finansiella anläggningstillgångar<sup>8</sup> har minskat med 594,8 mnkr, vilket huvudsakligen beror på att placerade medel som uppgår till 557,1 mnkr har omklassificerats, i enlighet med ny rekommendation, till omsättningstillgång.

Långfristiga fordringar har vidare minskat med 67,0 mnkr, vilket hänför sig till utlåning till kommunala bolag (internbank).

## **Omsättningstillgångar**

Omsättningstillgångarna uppgår till 957,9 mnkr och har ökat med 280,5 mnkr jämfört med föregående år, vilket beror på tidigare nämnd omklassificering av placerade medel på 557,1 mnkr. Kassa och bank har dock minskat med 220,6 mnkr mellan åren.

## **Eget kapital**

Det egna kapitalet har ökat med 154,4 mnkr, vilket motsvarar årets resultat. Det egna kapitalet uppgår till 3 750,9 mnkr. Om hänsyn tas till de pensioner som intjänats före 1998, och som i enlighet med KRL redovisas som ansvarsförbindelse, så uppgår det egna kapitalet till 2 036,0 mnkr.

Det egna kapitalet som avser den avgiftsfinansierade VA-verksamheten särredovisas och uppgår till 17,8 mnkr. I årsredovisningen finns vidare separat balans- och resultaträkning för VA-verksamheten, i enlighet med gällande normgivning.

---

<sup>7</sup> Mark, byggnader och tekniska anläggningar samt maskiner och inventarier.

<sup>8</sup> Placerade medel, aktier och andelar i dotter- och intressebolag samt långsiktiga fordringar.

## ***Avsättningar***

Pensionsavsättningar, enligt uppgifter från KPA inklusive löneskatt, uppgår till 314,8 mnkr och har ökat med 22,2 mnkr mellan åren.

## ***Skulder***

De långfristiga skulderna har ökat med 732,7 mnkr och uppgår till totalt 2 240,4 mnkr. Av detta utgör 2 232,8 mnkr lån och 7,6 mnkr finansiell leasing.

Omföringen mellan kortfristiga skulder och upptagna lån avser den del av långfristiga skulder som ska lösas kommande år och därför bokförs som kortfristig i bokslutet. För 2012 redovisas 931,5 mnkr som kortfristig del av långfristig skuld (2 029,4 mnkr 2011).

När det gäller leverantörsskulden finns en differens mellan huvudbok och förssystem om 12,5 mnkr. Differensen är fortfarande outredd och oförklarad trots att utredning har pågått under 2012. Ekonomienheten har för avsikt att starta en ny leverantörsreskontra under våren 2013 för att på så sätt identifiera och kunna åtgärda tidigare felaktigheter och differenser. Det har inom ramen för granskningen inte varit möjligt att fullt ut ta ställning till vilken ekonomisk påverkan aktuell differens kan komma att innebära. Vår bedömning utifrån erhållna förklaringar och pågående utredningsarbete är dock att differensen inte är materiell, d.v.s. inte väsentligt påverkar kommunens resultat eller ställning. Det är dock inte acceptabelt att fungerande avstämningsrutiner saknas för en sådan vital rutin som leverantörsbetalningar. Vi förutsätter att problematiken är hanterad senast till delårsrapporten 2013.

Den externa upplåningen uppgår till 3 171,7 mnkr, vilket är en ökning med 279,2 mnkr i jämförelse med förra året. Av detta är 2 916,0 mnkr lån som kommunen upptagit för sina bolag (internbank) och till Handelsbanken (Södertälje kommuns andel) för finansiering av Söderenergi AB:s kraftvärmeprojekt, som kommunen får full kostnadstäckning för. Den del av låneskulden som avser kommunens eget behov uppgår till 173,0 mnkr (481,0 mnkr 2011). Förklaringen till att kommunen kunnat minska sin egen upplåning är att Södertörns Energi AB under slutet av 2011 har löst ett lån på 675,0 mnkr. Lånet gavs i samband med att kommunen sålde sina aktier i Södertörns Fjärrvärme AB till bolaget. Bolaget har nu tagit upp ett eget lån från en extern långgivare med kommunal borgen.

De kortfristiga skulderna uppgår till 1 805,3 mnkr och har minskat mellan åren med 966,8 mnkr, vilket beror på kortfristig del av långfristig skuld (amortering) som uppgår till 931,5 (2 029,4 mnkr 2011).

## ***Ansvarsförbindelser***

Kommunens borgensförbindelser och övriga ansvarsförbindelser uppgår till 3 530,4 mnkr och har ökat med 52,5 mnkr jämfört med föregående år.

Av ansvarsförbindelserna avser 1 714,9 mnkr pensioner intjänade före 1998 (1 713,8 mnkr 2011). I detta belopp ingår löneskatt på de intjänade pensionerna i enlighet med rekommendation från RKR. Övriga ansvarsförbindelser utgör i huvudsak borgensåtaganden och uppgår i bokslutet till 1 672,5 mnkr (1 666,5 mnkr 2011).

Leasingåtaganden, enligt RKR:s rekommendation, redovisas även under ansvarsförbindelser. Vidare redovisas för andra året privata medel inom vård- och omsorgsområdet med 0,3 mnkr. Detta utifrån rekommendation i en revisionsrapport under 2011 kring privata medel samt information från RKR.

### 3.2.3. *Kassaflödesanalys*

Vi har granskat att:

- Kassaflödesanalysen uppfyller kraven enligt KRL
- Noter finns i tillräcklig omfattning
- Kassaflödesanalysens innehåll överensstämmer med motsvarande uppgifter i övriga delar av årsredovisningen

### **Bedömning och iakttagelser**

Vi bedömer att kassaflödesanalysen uppfyller kraven enligt KRL och att analysen redovisar kommunens finansiering och investeringar. Noter finns i tillräcklig omfattning och överensstämmelse finns med motsvarande uppgifter i övriga delar av årsredovisningen.

Kommunen redovisar en kassaflödesanalys i huvudsak enligt RKR:s rekommendation. Detta innebär att analysen är uppdelad i löpande verksamhet, finansieringsverksamhet och investeringsverksamhet. Den senare bör dock redovisas brutto och inte som nu netto. Kassaflödesanalysen utmynnar i förändringen av likvida medel.

Årets förändring av likvida medel är negativ och uppgår till 220,7 mnkr.

### 3.2.4. *Sammanställd redovisning*

Vi har granskat att:

- Den sammanställda redovisningen är uppställd enligt KRL och även innehåller en kassaflödesanalys
- Noter finns i tillräcklig omfattning och utgör specifikationer till resultat- och balansräkningsposter.
- Konsolideringen omfattar de företag i vilka kommunen har ett betydande inflytande.
- Proportionell konsolideringsmetod och förvärvsmetod tillämpas vid konsolideringen

- Beloppen överensstämmer mellan den sammanställda redovisningen och de ingående företagens redovisningar
- Interna poster har eliminerats i allt väsentligt även i notapparaten

### **Bedömning och iakttagelser**

Vi bedömer att den sammanställda redovisningen ger en helhetsbild av koncernens ekonomiska ställning och åtaganden. Redovisningen bedöms vidare i allt väsentligt rättvisande utifrån de ingående företagens årsredovisningar.

Vidare har KRL:s krav uppfyllts och rekommendationen från RKR följs i huvudsak, bl.a. saknas beskrivning av väsentliga personalförhållanden och uppdragsföretag<sup>9</sup>.

Redovisningen är sammanställd enligt gällande praxis för kommuner. I den sammanställda redovisningen ingår helägda och samägda företag där kommunens aktie- eller andelsinnehav uppgår till minst 20 %. Redovisningen innehåller resultat- och balansräkning och kassaflödesanalys. Notapparaten har utvecklats utifrån synpunkter i tidigare års granskning, vilket är positivt.

Den sammanställda redovisningen har rensats från interna poster. I den verbala delen kommenteras och analyseras koncernbolagens resultat.

### **Redovisningsprinciper**

Den sammanställda redovisningen har upprättats enligt förvärvsmetoden med proportionell konsolidering. I koncernredovisningen redovisas latent skatt på obeskattade reserver under avsättningar. Resterande del redovisas under eget kapital.

I årets sammanställda redovisning har vissa justeringar/rättningar skett som avser redovisning av obeskattade reserver. Rättningarna påverkar bland annat årets ekonomiska resultat. I årsredovisningen har rättningar bakåt i tiden inte gjorts och därmed går åren 2011 och 2012 inte att jämföra. Detta kommenteras i årsredovisningen, under redovisningsprinciper.

### **Ekonomisk ställning**

Årets sammanställda resultat uppgår till 295,4 mnkr, vilket är en ökning med 77,9 mnkr i jämförelse med 2011. Soliditeten uppgår till 36,4 %, vilket är en ökning mellan åren på 3,5 procentenheter.

---

<sup>9</sup> Med kommunala uppdragsföretag avses en annan juridisk person till vilken kommunen med stöd av kommunallagen överlämnat vården av en kommunal angelägenhet och där överlämnandet skett på så sätt att ett betydande inflytande inte erhållits. Så är fallet när verksamhet bedrivs i så kallade kommunala entreprenader. För att en kommunal entreprenad skall anses föreligga skall det finnas ett avtal mellan regionen och uppdragsföretaget om att bedriva kommunal verksamhet av större omfattning. Till entreprenader räknas inte verksamhet som köps av annan kommun eller landsting. Inte heller friskolor definieras som kommunal entreprenad eftersom de tillkommer genom avtal med staten.

### **3.2.5. Tilläggsupplysningar**

Vi har granskat att årsredovisningen i allt väsentligt lämnar information om tillämpade redovisningsprinciper och lämnar tilläggsupplysningar i tillräcklig omfattning.

#### **Bedömning och iakttagelser**

Vi bedömer att årsredovisningen lämnar information om tillämpade redovisningsprinciper samt i stort lämnar tilläggsupplysningar i tillräcklig omfattning.

Nedan kommenteras de iakttagelser som gjorts under granskningen avseende tilläggsupplysningar.

#### ***Rekommendation Nr 7.1 Upplysningar om pensionsmedel och pensionsförpliktelser***

En sammanställning av pensionsåtagandet och pensionsmedel finns, men är inte fullständig. Det som saknas är tydlighet kring den del som återlånas i verksamheten.

#### ***Rekommendation Nr 8.2 Sammanställd redovisning***

Bl.a. saknas uppgifter om väsentliga personalförhållanden och upplysningar om uppdragsföretag.

#### ***Rekommendation Nr 16.1 Redovisning av kassaflöden***

Kommunen redovisar uppgifterna i analysen i löpande verksamhet, investeringsverksamhet och finansieringsverksamhet. Dock bör uppgifterna under investeringsverksamhet redovisas brutto.

2013-03-28

Anders Hägg  
Projektledare

Jan Nilsson  
Uppdragsansvarig







## ***Bil 1: Uppfyllelse av finansiella och verksamhetsmässiga mål***

### **Kommunfullmäktiges finansiella mål för god ekonomisk hushållning**

<b>Finansiellt mål, fastställt av kommunfullmäktige i ettårsplan 2012</b>	<b>Utfall 2012</b>	<b>Måluppfyllelse</b>
Det ekonomiska resultatet uppgår till 2,5 % av skatteintäkterna inkl bidrag. Detta anges vara ett genomsnittsvärde för flerårsplaneperioden.	För 2012 är utfallet 3,8 %. Relaterat till balanskravsresultatet är utfallet 3,1 %.	Målet har uppnåtts.
Minst 60 % av investeringarna ska finansieras inom ramen för budget.	För 2012 har 82,0 % av investeringarna finansierats via avskrivningar och resultat.	Målet har uppnåtts.
Kommunens externa upplåning ska inte överstiga 1 150 mnkr, exkl den upplåning som sker för finansieringen av kraftvärmeprojektet eller kommunens upplåning för de kommunala bolagen där kommunen i sin tur ger lån.	För 2012 uppgår låneskulden som avser kommunens eget behov mnkr till 173 mnkr. Total låneskuld uppgår enligt förvaltningsberättelsen till 3 089 mnkr.	Målet har uppnåtts

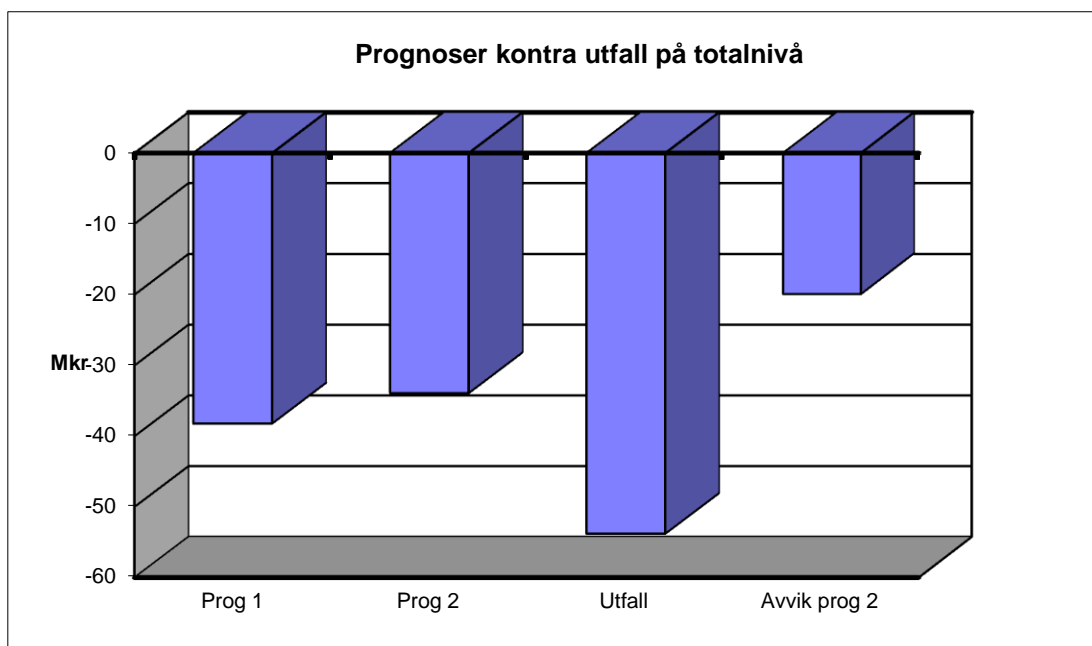
## Kommunfullmäktiges verksamhetsmässiga mål för god ekonomisk hushållning

Mål nr	Antalet indikatorer				
1	3	2	0	0	1
2	2	1	0	1	0
3	3	3	0	0	0
4	3	0	3	0	0
5	4	3	0	1	0
6	3	1	0	2	0
7	2	2	0	0	0
8	2	0	0	0	2
9	3	2	0	0	1
10	1	0	0	1	0
11	2	2	0	0	0
12	6	1	1	1	3
13	3	1	1	1	0
<b>Totalt</b>	<b>37</b>	<b>18</b>	<b>5</b>	<b>7</b>	<b>7</b>

	Indikatorn går åt rätt håll
	Indikatorn är oförändrad
	Indikatorn går åt fel håll
	Indikatorns utveckling går inte att bedöma

## Bil 2: Budgetutfallsprognoser kontra utfall

Styrelse och nämnder	N-budg	T 1	T 2 1)	Utfall	Avvik T 2	Avvik i %	P-fel i %
Kommunstyrelse	247,0	1,8	-9,0	0,9	9,9	0,4%	4,0%
varav KLK	261,4	-0,7	2,7	3,9	1,2	1,5%	0,5%
varav exploatering	-11,3	-3,3	-19,6	-19,3	0,3	70,8%	-2,7%
varav serviceförvaltning 2)	-3,1	5,8	7,9	16,3	8,4	4,4%	2,2%
Samhällsbyggnadsnämnd	129,9	2,6	2,7	4,1	1,4	1,1%	1,1%
Teknisk nämnd 2)	1,8	1,3	1,2	10,4	9,2	2,2%	1,9%
Kultur o fritidsnämnd	198,8	-0,5	-0,1	1,8	1,9	0,9%	1,0%
Arbetsmarkn o vuxenutbnämnd	186,9	0,0	2,1	1,6	-0,5	0,9%	-0,3%
Utbildningsnämnd	1948,7	-24,1	-22,2	-66,8	-44,6	-3,4%	-2,3%
Socialnämnd	492,2	8,2	11,1	7,8	-3,3	1,6%	-0,7%
Vård- och omsorgsnämnd	835,6	-27,5	-19,6	-13,3	6,3	-1,6%	0,8%
Miljö o hälsoskyddsnämnd	9,2	0,0	0,0	0,2	0,2	2,2%	2,2%
Summa nämnder 3)	4053,4	-38,2	-33,9	-53,8	-19,9	-1,3%	-0,5%



1) I enlighet med reglerna i KRL har en formell delårsrapport (T 2) upprättats för perioden 1/1 - 31/8. T 1 är gjord utifrån anslagsförbrukningen per 30/4.

2) Eftersom Tekniska nämndens verksamheter till stor utsträckning är intäktsfinansierade och Serviceförvaltningen under året var en utförarorganisation med avkastningskrav är det mer relevant att relatera avvikelser och prognosfel till budgetomslutningen för dessa två verksamheter än till nettobudgeten.

3) Exkl gemensamma poster och inkl revisionsverksamheten.